

DANMARK I DEN GLOBALE ØKONOMI

SEKRETARIATET FOR MINISTERUDVALGET

Prins Jørgens Gård 11, 1218 København K

Telefon 33 92 33 00 - Fax 33 11 16 65

Dato: 12. januar 2006

Bilag om uddannelse i entrepreneurship i det danske uddannelsessystem¹

1. Entrepreneurship i uddannelsesbekendtgørelserne

De overordnede krav til undervisningen på de forskellige niveauer i uddannelsessystemet fastlægges i lovenes formålsparagraffer og i uddannelsesbekendtgørelserne. Tabel 1 viser de overordnede formålsbestemmelser i relation til undervisning i entrepreneurship (innovative kompetencer og iværksætter) på de forskellige niveauer i uddannelsessystemet.

Tabel 1. Overordnede formålsbestemmelser i relation til undervisning i entrepreneurship i uddannelsessystemet

Uddannelsesniveau	Overordnede formålsbestemmelser
Folkeskolen	Af folkeskolens formålsparagraf fremgår det, at folkeskolens opgave er i samarbejde med forældrene at fremme elevernes tilegnelse af kundskaber, færdigheder, arbejdsmetoder og udtryksformer, der medvirker til den enkelte elevs alsidige personlige udvikling. Desuden fremgår det, at folkeskolen må søge at skabe sådanne rammer for oplevelse, virkelyst og fordybelse, at eleverne udvikler erkendelse, fantasi og lyst til at lære, således at de opnår tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle.
Gymnasiale uddannelser	Af lovene om uddannelserne til hhv. studentereksamen, hf-eksamen, højere handelseksamen (hhx) og højere teknisk eksamen (htx) fremgår det, at ”Uddannelsen skal have et dannelsesperspektiv med vægt på elevernes udvikling af personlig myndighed. Eleverne skal derfor lære at forholde sig reflekterende og ansvarligt til deres omverden: medmennesker, natur og samfund, og til deres egen udvikling. Uddannelsen skal tillige udvikle elevernes kreative og innovative evner og deres kritiske sans”.
Erhvervsuddannelser	Lovgrundlaget for erhvervsuddannelserne indeholder ikke formuleringer, der relaterer sig til entrepreneurship, innovative kompetencer mv. Faget ’Iværksætter og innovation’ indgår som en del af pensum på grundforløbet på ca. 1/3 af uddannelsernes specialiseringer.
Videregående uddannelser	På de videregående uddannelser beskrives undervisning i entrepreneurship i den enkelte uddannelses formålsbeskrivelse. På de uddannelser, hvor der eksisterer tilbud om fag og kurser i entrepreneurship, er disse som oftest enkeltstående tilbud. Der findes desuden enkelte eksempler på uddannelser, hvor hele uddannelsesforløbet er bygget op om entrepreneurship og innovative kompetencer, fx Business Development Engineer på Handels- og Ingeniørhøjskolen i Herning, som er en tværfaglig ingeniøruddannelse med sigte på forretningskabelse gennem udvikling af nye produkter og forretningsidéer.

¹ Dette bilag er udarbejdet af Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi. Bilaget er sendt til Globaliseringsrådet som faktuel baggrund for rådets drøftelser. Globaliseringsrådet kan ikke tages til indtægt for bilaget.

2. Deltagelse i undervisning i entrepreneurship

Der findes ikke nogen samlet opgørelse af, hvor mange elever der deltager i undervisningsforløb med fokus på entrepreneurship. Der eksisterer nogle delundersøgelser.

Erhvervs- og Byggestyrelsen har i 2004 gennemført en optælling af, hvor mange studerende der i studieåret 2002/2003 deltog i undervisningsforløb med fokus på entrepreneurship af mere end én dags varighed. Da det er vanskeligt at skabe et komplet overblik over undervisning i entrepreneurship i uddannelsessystemet, er optællingen ikke fuldstændig dækkende.

Undersøgelsen anslår, at:

- i folkeskolen deltager 0,7 pct. af eleverne,
- i de gymnasiale uddannelser er det ca. 12 pct.,
- på handelsuddannelsernes grundforløb er det 30,6 pct.
- på de tekniske erhvervsuddannelsers grundforløb er det 2,3 pct. og
- på de videregående uddannelser er det knap 1 pct.

I gennemsnit er det ca. 2 pct. af eleverne og de studerende, som i løbet af skoleåret 2002/2003 deltog i forløb med fokus på entrepreneurship af mere end én dags varighed. Da data baserer sig på en enkelt årgang, vil omfanget set over en længere periode være større.

3. Privat sponsorerede forløb med fokus på entrepreneurship

Der findes flere privat initierede forretningsplanskonkurrencer, som kan anvendes i undervisningen på forskellige uddannelsesniveauer, fx Young Enterprise, European Business Games, Venture Cup.

Young Enterprise fokuserer primært på de erhvervsgymnasiale uddannelser og merkantile erhvervsuddannelser, men sigter i stigende omfang også mod aktiviteter i folkeskolen og på de tekniske erhvervsuddannelser, mens European Business Game er mest udbredt i det almene gymnasium og Venture Cup på handelshøjskoler og universiteter. I de senere år er der sket en væsentlig stigning i deltagelsen i forløb arrangeret i samarbejde med Young Enterprise, jf. tabel. 2.

Tabel 2. Deltagelse i Young Enterprise 1999-2005

Skoleår	1999/2000	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005
Antal deltagere	2281	1807	2181	2970	4426	5563

Kilde: Undervisningsministeriet

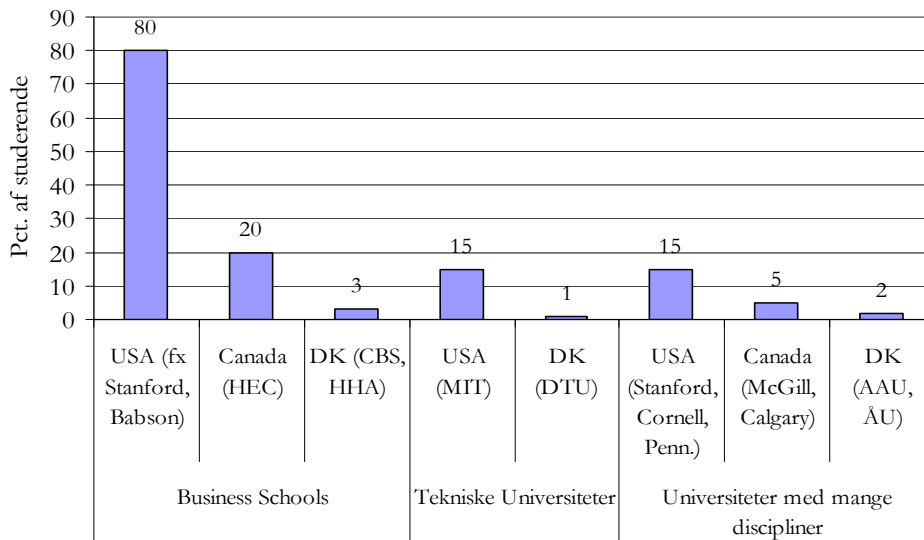
4. Omfanget af undervisning i entrepreneurship i Danmark i forhold til andre lande

Der findes ikke international statistik over omfanget af undervisning i entrepreneurship på tværs af forskellige lande. Der findes imidlertid to kvalitative undersøgelser.

Erhvervs- og Byggestyrelsen gennemførte i 2004 en undersøgelse af entrepreneurship på udvalgte universiteter i USA, Canada og Danmark. Universiteterne var udvalgt på

baggrund af en vurdering af, om de havde særlig fokus på entrepreneurship og et højt fagligt niveau på området. Undersøgelsen så blandt andet på omfanget af undervisning i entrepreneurship på universiteterne. Undersøgelsen viser, at på de bedste universiteter i USA og Canada inden for entrepreneurship er det omkring 20 pct. af de studerende, der årligt modtager undervisning i entrepreneurship, mens det på de bedste danske universiteter på området er op til ca. 3 pct., jf. figur 1.

Figur 1: Andel af studerende, der modtager undervisning i entrepreneurship på de bedste universiteter i USA, Canada og Danmark inden for iværksætteri i 2003.

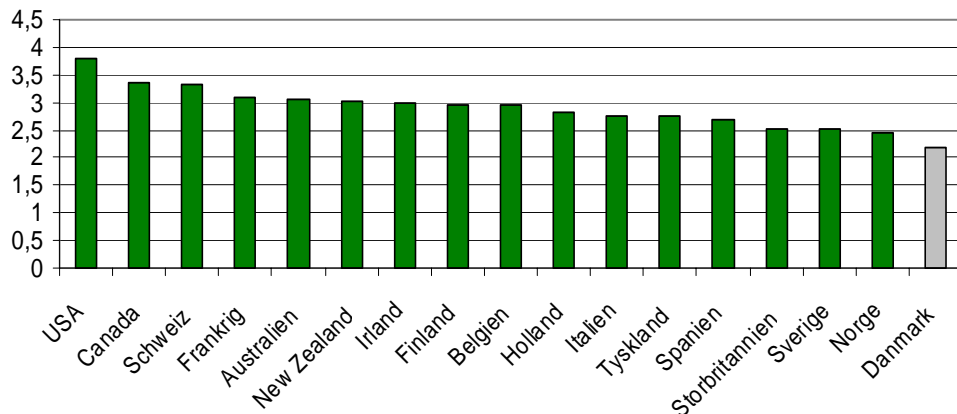
Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsen, Iværksætterindeks 2004.

Anm: Data er dannet på baggrund af dels spørgeskemaer til og interview med repræsentanter for de nævnte universiteter, dels litteraturgennemgang. I spørgeskemaer og interview er repræsentanterne blevet spurgt til antallet af studerende på den pågældende uddannelsesinstitution, der årligt har deltaget i undervisning i entrepreneurship.

Global Entrepreneurship Monitor² foretager en årlig vurdering af blandt andet omfanget af undervisningen i entrepreneurship i uddannelsessystemet i 30 lande. Opgørelsen baserer sig på interview med nøglepersoner inden for iværksætteri i de 30 lande. Den seneste opgørelse viser, at målt på de videregående uddannelsers evne til at fremme iværksætteri ligger Danmark blandt de dårligst placerede lande, jf. figur 2.

² Global Entrepreneurship Monitor (GEM) er et forskningssamarbejde, der udføres af et internationalt konsortium af forskerteams. GEM kortlægger og analyserer iværksætteri og vilkår for iværksætteri i en række lande (i 2004 deltog 30 lande). Det danske team gennemfører hvert år en spørgeskemaundersøgelse af befolkningen (en stikprøve på flere tusinde voksne) for at kortlægge dens holdninger og aktiviteter omkring iværksætteri. Danmarks vilkår vurderes af eksperter (mindst 36 eksperter hvert år) med viden om iværksætteri, som i en række spørgsmål vurderer undervisning og andre vilkår i landet.

Figur 2. Iværksætteri i undervisningen på videregående uddannelser (udvalgte lande) i 2004.

Kilde: Schött, T., ”Undervisning i iværksætteri i Danmark og andre lande – analyse via Global Entrepreneurship Monitor”. Årsrapport 2004/2005 – Center for Småvirksomhedsforskning.

Metodeboks 1: Metode bag international sammenligning af videregående uddannelsers vægtning af iværksætteri i undervisningen.

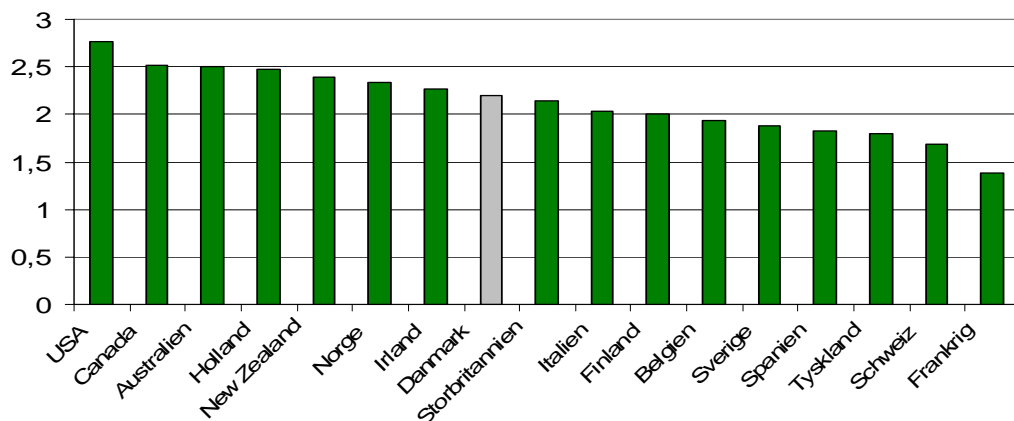
De videregående uddannelsers vægt på iværksætteri måles ved at lade et udvalg af eksperter (min. 36) vurdere sandfærdigheden af påstandene:

- Landets uddannelser på universitetsniveau giver god og tilstrækkelig forberedelse til at starte egen virksomhed.
- Landets uddannelser inden for ledelse og erhvervsøkonomi giver god og tilstrækkelig forberedelse til at starte egen virksomhed.
- Landets erhvervsuddannelser og efteruddannelser giver god og tilstrækkelig forberedelse til at starte egen virksomhed.

Samme undersøgelse viser, at i relation til skoleundervisningens (folkeskole, gymnasium, handelsskole og teknisk skole) evne til at fremme iværksætteri ligger Danmark noget over middel målt i forhold til en række andre lande, jf. figur 3.

Figur 3. Iværksætteri i undervisningen i folkeskole, gymnasium, handelsskole og teknisk skole set under ét (udvalgte lande) i 2004.

Kilde: Schött, T., ”Undervisning i iværksætteri i Danmark og andre lande – analyse via Global Entrepreneurship

Kilde: Monitor”. Årsrapport 2004/2005 – Center for Småvirksomhedsforskning.

Metodeboks 2: Metode bag international sammenligning af skoleundervisningens (grundskole og ungdomsuddannelser) vægtning af iværksætter.

Hvorvidt skolernes undervisning fremmer iværksætterier måles ved at lade et udvalg af eksperter vurdere sandfærdigheden af påstandene:

- Folkeskolen, gymnasiet, handelsskoler og tekniske skoler opmuntrer til kreativitet, selvstændighed og personligt initiativ.
- Folkeskolen, gymnasiet, handelsskoler og tekniske skoler giver tilstrækkelig instruktion i markedsøkonomiske principper.
- Folkeskolen, gymnasiet, handelsskoler og tekniske skoler skaber tilstrækkelig opmærksomhed omkring iværksætterier.

5. Effekt af undervisning i entrepreneurship

Der er ikke foretaget undersøgelser af effekten af uddannelse i entrepreneurship i Danmark, men der findes enkelte udenlandske undersøgelser:

En undersøgelse ved et amerikansk universitet³ viser, at studerende med uddannelse inden for entrepreneurship ift. studerende uden entrepreneurship-uddannelse er kendetegnet ved at de:

- ... tre gange så ofte starter virksomhed. Kontrolleret for demografi vil en entrepreneurship-uddannelse forøge muligheden for at være engageret i virksomhedsstart med 25 pct.
- ... oftere starter en højteknologisk virksomhed (13 pct. øget sandsynlighed).
- ... klarer sig bedre i etablerede virksomheder. På den måde kommer entreprenurielle færdigheder og innovativ adfærd til at skabe merværdi i samfundet – ikke kun for iværksættere generelt.

6. Lærernes kompetencer

I en undersøgelse⁴ blandt 141 direktører og rektorer på en række uddannelsesinstitutioner om entrepreneurship i ungdomsuddannelserne udarbejdet af DI svarer en tredjedel af de adspurgte skoleledere, at lærerne ikke har de nødvendige kvalifikationer til at undervise i entrepreneurship. En fjerdedel mener, at lærerne råder over tilstrækkelige undervisningsmaterialer.

To andre undersøgelser foretaget for henholdsvis Erhvervs- og Byggestyrelsen i 2003 og Danish Venture Capital Association i 2005, konkluderer på basis af ekspertinterviews, at uddannelse af lærerkræfter til iværksætterundervisning, herunder netværk og vidensformidling, er stort set ikke eksisterende⁵, og at der mangler erfaring i at undervise inden for temaet⁶.

For evt. faktuelle spørgsmål: Kontorchef Bent Lindhardt Andersen, Erhvervs- og Byggestyrelsen, tlf. 3396 6280.

³ Charney og Lidicap (2000). Impact of Entrepreneurship Education.

⁴ Erhvervspolitisk INDSIGT, nr. 11, 2003, God vilje, men ringe vilkår for iværksætterier i ungdomsuddannelserne.

⁵ Erhvervs- og Byggestyrelsen (2004), Iværksætterier i undervisningen, praksiserfaringer.

⁶ DVCA (2005) 'Danske Universiteters Uddannelsesstilbud inden for Entrepreneurship'